

Weihnachts-Oratorium

DONDERDAG 14 DECEMBER 2017, 19:30 UUR
Kerkrade, Theater Kerkrade

VRIJDAG 15 DECEMBER 2017, 19:30 UUR
Amsterdam, Muziekgebouw aan 't IJ

ZATERDAG 16 DECEMBER 2017, 19:30 UUR
Naarden, Grote Kerk

ZONDAG 17 DECEMBER 2017, 16:30 UUR
Braunschweig (D), Sint-Martinuskerk

DINSDAG 19 DECEMBER 2017, 19:30 UUR
Lochem, Grote of Sint-Gudulakerk

WOENSDAG 20 DECEMBER 2017, 19:30
Utrecht, TivoliVredenburg, Grote Zaal

VRIJDAG 22 DECEMBER 2017, 19:30 UUR
Budapest (H), Liszt Academy Concert Centre

ZATERDAG 23 DECEMBER 2017, 19:30 UUR
Leiden, Pieterskerk

VRIJDAG 29 DECEMBER 2017, 19:00 UUR
Keulen (D), Philharmonie

Uitvoerenden

Peter Dijkstra dirigent

Solisten

Louise Kemény *sopraan*
Maarten Engeltjes *countertenor*
James Gilchrist *Evangelist, tenor*
Andreas Wolf *bas*

Nederlands Kamerkoor

Sopranen

Heleen Koele (*behalve 16 en 17 dec.*)
Annet Lans
Mónica Monteiro
Tanja Obalski
Cressida Sharp
Bethany Shepherd (*op 16 en 17 dec.*)

Alten

Marleene Goldstein
Dorien Lievers
Karin van der Poel
Elsbeth Gerritsen (*behalve 17 en 23 dec.*)
Chantal Nysingh (*op 17 en 23 dec.*)
Tobias Segura Peralta

Tenoren

Stefan Berghammer
Alberto ter Doest
William Knight
João Moreira
Mattijs Hoogendijk

Bassen

Kees Jan de Koning (*behalve 17 en 23 dec.*)
Gilad Nezer
Jasper Schweppe
Jan Douwes (*op 17 en 23 dec.*)
Andrew Hopper
Robbert Muuse

Concerto Köln

Viool 1

Mayumi Hirasaki *concertmeester*
Markus Hoffman
Stephan Sanger
Frauke Pohl

Viool 2

Jorg Buschhaus
Antje Engel
Hedwig van der Linde
Chiharu Abe

Altviool

Antje Sabinski
Aino Hildebrandt
Claudia Engelsmann

Cello

Jan Kunkel
Alexander Scherf

Contrabas

Jean-Michel Forest
Clotilde Guyon

Fluit

Cordula Breuer
Ildiko Kertesz

Hobo

Peter Tabori
Rodrigo Gutierrez
Kristin Linde
Roberto De Franceschi

Fagot

Lawrence Alpert

Hoorn

Alessandro Denabian
Dimer Maccaferri

Trompet

Hannes Rux
Astrid Brachtendorf
Ute Rothkirch

Pauken

Stefan Gawlick

Luit

Michael Ducker

Klavencimbel/Orgel

Markus Markl

Programma

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Weihnachts-Oratorium (BWV 248)

Integrale uitvoering:
alle 6 cantates

Erster Teil
Am ersten Weihnachtsfeiertag

Zweiter Teil
Am zweiten Weihnachtsfeiertag

Dritter Teil
Am dritten Weihnachtsfeiertag

• pauze •

Vierter Teil
Am Feste der Beschneidung
Christi

Fünfter Teil
Am Sonntage nach Neujahr

Sechster Teil
Am Fest der Erscheinung Christi

Programmtoelichting

Het *Weihnachts-Oratorium* is niet meer weg te denken bij het Nederlands Kamerkoor. Met steeds weer nieuwe topensembles, maar altijd onder leiding van chef-dirigent Peter Dijkstra, verrijkt en verdiept het koor zijn blik op dit meesterwerk van Bach. "Veel meer valt er met Kerst niet te wensen", schreef NRC dan ook over het *Weihnachts-Oratorium* van het Nederlands Kamerkoor in 2016.

In 2017 werkt het Nederlands Kamerkoor samen met de absolute top van barokmusici: Concerto Köln, een van de beste oudmuziekensembles ter wereld, en solisten Hannah Morrison, Maarten Engeltjes, Tilman Lichdi en Andreas Wolf. Het complete *Weihnachts-Oratorium* klinkt: van de feestelijke cantate voor Eerste Kerstdag tot die voor Driekoningen.

J.S. Bach: Weihnachts-Oratorium

We schrijven Leipzig, najaar 1734. De director musicus van de stad, Johann Sebastian Bach, zit achter zijn schrijftafel met muzikale plannen voor de komende kerstperiode. Hij zet zijn pruik af en neemt een slok uit een pul bier. Zes cantates moet hij laten horen, zo rekent hij, tijdens de erediensten van Eerste Kerstdag tot en met 6 januari, het feest van Epifanie. Zes werken, bedenkt hij, die op zichzelf kunnen staan maar ook een logisch verband moeten krijgen en zo samen een oratorium kunnen vormen. De ingrediënten ziet hij ook voor zich, omdat hij die al eerder in zijn passiestukken beproefde: het evangeliieverhaal als rode draad en daarom heen koorstukken die de stemming en affecten groots onderstrepen, aria's met beschouwende teksten, hier en daar een reflectief arioso én de bij de kerkgangers bekende lutherse koralen.

Recycling

De deadline nadert en dat kan een probleem worden. Bach heeft zijn handen vol aan componeren, lesgeven, zijn kerkbaan en het leiden van het veredelde studentenorkest dat hij de laatste jaren onder zijn hoede heeft. In zijn hoofd galmen nog de klanken na van de gelegheidskantates die hij vorig jaar schreef voor Saksische vorsten. Zoals wel vaker overweegt hij dit materiaal te recyclen: het scheelt tijd én meer mensen kunnen nu genieten van de fraaie klanken. De feestelijke 'cantates', zo stelt hij zich voor, vormen samen met een eerder geschreven kerkcantate de pijlers van het nieuwe oratorium. De evangelieteksten uit Mattheus en Lucas die op de betreffende feestdagen vanaf de kansel klinken moeten in recitatieven worden verwerkt. Er moet een tekstschrijver gevonden worden; misschien kan hij weer aankloppen bij Picander, wiens piëtistische poëzie hij al veel vaker verklankte. Bladerend door zijn oude manuscripten vermoedt de Thomaskantor dat het moet lukken: een verjaardagscantate voor een wereldlijk vorst kan toch zonder al te veel problemen worden omgeschreven voor de verjaardag van de goddelijke koning? Uit de losse pols schrijft hij alvast een harmonisatie van het kerstkoraal *Vom Himmel hoch*. De ideeën blijven komen: de melodie van het passiekoraal *O Haupt voll Blut und Wunden* moet erin, om de verbinding met het lijden van Christus te leggen. De tederheid van het kerstverhaal moet een plaats krijgen, de jubel van de engelen, de verwondering en de aanbidding van de herders...

Eenheid

Het is niet ondenkbaar dat het ongeveer zo ging, een kleine 300 jaar geleden, toen Bach zich aan zijn *Oratorium Nativitatis Tempori Christi* zette. Dat hij de zes losse cantates als een geheel beschouwde, blijkt uit de tekstboekjes die hij voor de kerkgangers laat drukken. Een fraaie eenheid vormen de drie eerste cantates (voor de eerste drie kerstdagen) waarvan nummer 1 en 3 in dezelfde toonsoort, D groot, staan en zijn ingekleurd met de bijbehorende feestelijke trompetten en pauken. Cantate 1 en 2 worden verbonden door het koraal 'Vom Himmel hoch'. Min of meer apart staat cantate 4 (voor Nieuwjaar) waarin twee hoorns aanschuiven. In cantate 5 ontbreken net als in nummer 2 de koperblazers. Qua toonsoort (A groot) sluit dit deel aan bij cantate 6, die (afgezien van het ontbreken van de fluitpartijen) dezelfde toonsoort en instrumentale bezetting heeft als 1 en 3. Het slotkoraal van nummer 6 krijgt dezelfde als het openingskoraal van nummer 1.

Tekst

Volgens plan verwerkt Bach in zijn *Weihnachts-Oratorium* de kort ervoor geschreven *drammi per musiche* (BWV 213-214), waarvan hij koren en aria's verdeelt over de verschillende cantates, ander oud materiaal en een recente kerkcantate (die als nummer 6 een plaats krijgt). Ze zijn door een onbekend gebleven dichter van nieuwe teksten voorzien, die vaak wonderwel passen in de nieuwe context. Er is wel gesuggereerd dat Bach

bij het schrijven van de wereldlijke cantates al bedacht moet hebben dat ze in het oratorium een plaats zouden krijgen. Met dit hergebruik onderstreept Bach de stelling van de 18de-eeuwse theoloog Gottfried Ephraim Scheibel: "Er is wat het beroeren van de emoties betreft geen verschil tussen religieuze en wereldlijke muziek." Het vreugdevolle affect van bijvoorbeeld het openingskoor *Jauchzet, frohlocket!*, is hetzelfde als dat van de oorspronkelijke cantatedeel *Tönet ihr Pauken*, waarin overigens de paukenslagen nog beter passen. Hoe subtiel en handig Bach tekst en muziek laat samengaan is onder meer goed te zien in de aria *Bereite dich Zion*. In de oorspronkelijke wereldlijke cantate gaat deze aria over de vertoornde Griekse godenzoon Hercules; in de nieuwe versie is de toon, in overeenstemming met de adventstekst, mild en 'zärtlich'. In de wereldlijke cantate spelen twee violen unisono en staccato; in het *Weihnachts-Oratorium* verandert Bach de frasering: de tonen klinken minder bits, en een van de violen wordt door de oboe d'amore vervangen. Ook in andere aria's past Bach af en toe de instrumentatie aan en zet hij de oudere werken in een toonsoort die beter in het tonale plan passen.

Siciliano

Bach schrijft voor het *Weihnachts-Oratorium* niet alleen nieuwe recitatieven en geraffineerd geharmoniseerde koralen. Ook nieuwe delen krijgen een plek. Tot de hoogtepunten behoren de wondermooie inleiding tot de tweede cantate, waarin de herders (blazers) en de engelen (strijkers) in een Italiaanse siciliano een prachtige dialoog aangaan én de aria *Schliesse mein Herze* voor de alt (in het *Weihnachts-Oratorium* de stem van Maria). Door al dit nieuwe materiaal moeiteloos te verbinden met het oude voegt de 49-jarige Bach een nieuw meesterwerk toe aan zijn oeuvre.

Door Dirk Luijmes

PETER DIJKSTRA (dirigent)

Peter Dijkstra studeerde koordirectie, orkestdirectie en solozang aan de conservatoria van Den Haag, Köln en Stockholm en behaalde zijn diploma's summa cum laude met onderscheiding. Al tijdens zijn studie was ha o.a. assistentdirigent van het Groot Omroepkoor (2000-2001). Met de toekenning van de Kersjes-van de Groenekanbeurs voor jonge orkest-dirigenten in 2002 en het winnen van de eerste prijs van de Eric Ericson Award in 2003 werd zijn internationale carrière in gang gezet.

Van 2005-2006 as Peter Dijkstra artistiek leider van het Chor des Bayerischen Rundfunks, dat zich onder zijn leiding ontwikkelde tot een internationaal gewaardeerd en veelzijdig vocaal ensemble. In september 2007 werd Dijkstra aangesteld als chef-dirigent van het Zweeds Radiokoor, en trad daarmee in de voetsporen van de legendarische Eric Ericson. Na een lange periode als eerste gastdirigent werd Dijkstra in september 2015 de nieuwe chef-dirigent van het Nederlands Kamerkoor.

Als gastdirigent is Dijkstra actief bij vele gerenommeerde professionele koren en orkesten, waaronder het RIAS Kammerchor, het Norske Solistkor, Collegium Vocale Gent, het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, het Münchener Kammerorchester, de Swedish Radio Orchestra, het Japan Philharmonic Orchestra en het Residentie Orkest. Hij wordt alom gezien als een specialist op het gebied van vocale muziek, en voelt zich thuis in een breed spectrum aan muziekstijlen.

Dijkstra zet zich speciaal in voor de verbinding tussen de professionele muziekpraktijk en de amateurwereld. Hij is artistiek leider van vocaal ensemble MUSA en vaste gastdirigent van vocaal ensemble The Gents.

Daarnaast engageert hij zich voor de jonge generatie dirigenten en geeft regelmatig masterclasses.

Recentelijk werd Dijkstra aangesteld als Professor voor Koordirectie aan de Hochschule für Musik in Keulen.

Peter Dijkstra is erelid van de Royal Swedish Academy of Music. In 2013 werd hem het Gouden Viooltje toegekend, een prijs voor internationaal gerenommeerde musici uit Noord-Nederland, en in 2014 won hij de Eugen Jochum prijs.

SOLISTEN

LOUISE KEMÉNY (sopraan)

Louise Kemény studeerde af aan het Royal Conservatoire of Scotland en heeft sindsdien verscheidene prijzen gewonnen, zoals de Ian Smith of Stornoway Opera Prize. Ze maakte haar debuut in de Scottish opera/RCS als Tytania uit de opera *A Midsummer Night's Dream*. Recentelijk is ze op het operapodium te zien geweest als onder andere Barbarina (*Le Nozze di Figaro*) voor de Nationale Opera (Amsterdam), Jano (*Jenufa*) voor de Scottish Opera en Poppea (*Agrippina*) voor Iford Arts. Ze is ook zeer betrokken bij het compositieproces en de interpretatie van moderne muziek en heeft bijvoorbeeld 3 vrouwelijke hoofdrollen gecreëerd in moderne opera's van Kate Whitely en Joel Rust.

Naast haar werk in de opera, heeft Louise Kemény ook diverse sopraansolo's op haar naam staan uit werken variërend van Barokmuziek tot moderne muziek. Zo zong zij onder andere in de *Missa Solemnis* van Beethoven o.l.v. Stephen Cleobury in King's College Chapel in Cambridge, de *Messiah* van Händel in Bergen met leden van het Filharmonisch Orkest, de *Mis in C klein* van Mozart en Rossini's *Stabat Mater*.

Daarnaast is ze regelmatig te zien in recitals, waarbij haar meest recente project, *Dans le Jardin*, te zien was in het Mozart Fest in Würzburg en in St John's Smith Square (een festival voor Klassieke Muziek in Londen). Dit solorecital is geïnspireerd door *Painting the Modernist Garden*, een tentoonstelling van the Royal Academy of Art in Londen.

MAARTEN ENGELTJES (countertenor)

Maarten Engeltjes (1984), zingt al vanaf zijn vierde jaar als jongenssopraan. Hij verleende zijn medewerking als sopraansolist aan meerdere CD-opnamen o.a. Allegri's Miserere Mei in de Dom van Riga.

Op zijn zestiende maakt Maarten zijn debuut als Countertenor in Bachs Matthäus-Passion. Al snel volgden vele concerten in binnen en buitenland.

In 2003 wordt hij uit een twintigtal getalenteerde countertenoren geselecteerd door de wereldberoemde Michael Chance om deel te nemen aan een door Chance te geven masterclass, welke werd uitgezonden op de Nederlandse televisie. Daaropvolgend verzorgde Maarten Engeltjes samen met Michael Chance een recital onder leiding van Gustav Leonhardt. Hij is inmiddels één van de meest gevraagde countertenoren ter wereld en werkt regelmatig met dirigenten als Gustav Leonhardt, Vladimir Jurowski, William Christie, Ton Koopman, Peter Dijkstra, Reinbert de Leeuw, Markus Stenz en Jos van Veldhoven wat hem een regelmatig geziene gast maakt in de meest prestigieuze zalen en festivals ter wereld. Recentelijk was hij onder andere te zien in de rol van de engel Rafäel in de wereldpremière van Rob Zuidam's opera 'Adam in Ballingschap' bij De Nederlandse Opera, in verscheidene rollen in opera's van Händel op diverse festivals met gerenommeerde gezelschappen en in vele Europese tournees Bach/Händel/Telemann met The Amsterdam Baroque Orchestra, München Philharmoniker en Tonhalle Orchester o.l.v. Ton Koopman.

Binnenkort zingt Maarten Engeltjes de rol van Cherubino (*Le Nozze di Figaro*) in een tour door Japan met het Tokyo Symphony Orchestra, solo's in Händel's *Messiah* met het Chicago Symphony Orchestra o.l.v. Ton Koopman, 2 solorecitals in de Grote Zaal van het Concertgebouw Amsterdam met het Nederlands Kamerorkest en Bach's *Matthäus Passion* met Jordi Savall in Barcelona.

In mei 2007 werd zijn debuutalbum gepresenteerd, waarop hij liederen van Dowland, Byrd en Purcell ten gehore brengt. Intussen is Maarten Engeltjes te horen op vele binnen- en buitenlandse CD opnamen.

In september 2007 studeerde Maarten cum laude met onderscheiding af aan het Koninklijk Conservatorium van Den Haag waar hij studeerde bij Maria Acda, Manon Heijne, Michael Chance en Andreas Scholl.

JAMES GILCHRIST (Evangelist, tenor)

James Gilchrist begon zijn werkende leven als arts, maar koos voor een full-time carrière in de muziek in 1996. Zijn interesse in muziek werd al op jonge leeftijd aangewakkerd als koorzanger in het koor van New College, Oxford en later in King's College, Cambridge.

Het concertrepertoire van James Gilchrist bracht hem in verscheidene grote concertzalen in de wereld met dirigenten zoals Sir John Eliott Gardiner, Sir Roger Norrington en Bernard Labadie. Recentelijke hoogtepunten waren Britten's *Church Parables* met uitvoeringen in o.a. St Petersburg en London, Handel's *L'Allegro il Penseroso ed il*

Moderato met de Mark Morris Dance Group in het Teatro Real te Madrid, Schumann's *Das Paradies und die Peri* and *Die Schöpfung* in het Leipzig Gewandhaus, Britten's *Nocturne* met het NHK Symphony Orchestra in Tokyo en het

War Requiem met het San Francisco Symphony Orchestra.

In de *Matthäus-Passion* en de *Johannes Passion* van J.S. Bach zingt James op hoog niveau en wordt één van de beste Evangelist van zijn generatie genoemd.

James Gilchrist zingt vaak in recitals, waarbij hij regelmatig samenwerkt met pianisten Anna Tilbrook en Julius Drake en harpist Alison Nicholls. Op het moment werkt hij aan een project met Anna Tilbrook, waarin liederencycli van Schumann gecombineerd worden met nieuwgecomponeerde stukken.

Ook heeft James zijn medewerking verleend aan verscheidene opnames, onder andere is hij te horen in *A Poisoned kiss for Chandos* van Albert Herring en Vaughan Williams, en in Bach's *Johannespassion* met de Academy of Ancient Music.

In het aankomend seizoen zal James onder andere zingen in Händel's *Allegro* met de Stuttgart Bachakademie en in *Die Schöpfung* van Haydn in zowel het Verenigd Koninkrijk als in Denemarken.

ANDREAS WOLF (bas)

Na zijn muzikale basisopleiding aan het Landesgymnasium für Musik in Wernigerode studeerde Andreas Wolf bij Prof. Heiner Eckels in Detmold en bij Prof. Thomas Quasthoff in Berlijn. De veelzijdige bas-bariton is al in zijn jonge carrière een regelmatig geziene gast in talrijke gerenommeerde Operahuizen en Concertzalen, waar hij samenwerkt met befaamde dirigenten van onze tijd. Als veelgevraagd concertzanger weet hij zich te onderscheiden door zijn gepassioneerde interpretaties van de werken van Bach en Händel en heeft hiermee succes behaald in zalen als de Parijse Filharmonie, het London Barbican Center en het Lincoln Center in New York. Recentelijk was hij bijvoorbeeld te horen in de *Matthäuspassion* met Ton Koopman en het Amsterdam Baroque Orchestra.

Recente hoogtepunten in zijn operacarrière waren Michael Hanekes encenering van Mozart's *Così fan tutte*, die in verscheidene theaters geprogrammeerd was en ook op DVD te zien is en zijn rollen van Leporello (*Don Giovanni*) en Figaro (*Le Nozze di Figaro*).

Een belangrijk bestanddeel van de carrière van Andreas Wolf is het Lied. Zo maakte hij indruk op de Glogener Festspejelen in Noorwegen met zijn versie van *Winterreise* van Schubert en bracht hij bij de Niedersächsische Musiktagen en in Musikfest Bremen liederen van Schubert, Schumann en Wolff ten gehore, samen met Kit Armstrong. Ook omvat het repertoire van Wolf hedendaagse muziek. Zo zong hij in Schönbergs *Moses und Aron* in de Berlijnse Filharmonie en in het Requiem van Willem Jeths in het Concertgebouw in Amsterdam.

HET NEDERLANDS KAMERKOOR

Het Nederlands Kamerkoor is al bijna 80 jaar een begrip en het Koor staat al decennialang aan de wereldtop. Het Nederlands Kamerkoor is meer dan de som der delen, want door critici in binnen- en buitenland geroemd om zijn homogene klank én om de solistische kwaliteit van de individuele zangers. Het Nederlands Kamerkoor ziet het als zijn opdracht om koormuziek als kunstvorm springlevend te houden. Door te zoeken naar nieuwe vormen, door compositieopdrachten die grenzen verkennen en door prikkelende samenwerkingen. Het leidt tot concerten die niet alleen als mooi worden ervaren, maar ook als een beleving.

Educatie en participatie maakt onlosmakelijk deel uit van de missie van het Koor. Nederland kent duizenden amateurkoren en talloze jeugd- en kinderkoren. Het Nederlands Kamerkoor verzorgt coachings, workshops en 'adopteert' koren als voorprogramma van zijn eigen concerten.

Naast de eigen concertseries gaat het Koor regelmatig samenwerkingsverbanden aan met gerenommeerde ensembles als het Koninklijk Concertgebouworkest, ASKO|Schönberg, La Fenice en Concert Lorrain. Het Koor heeft zo'n vijftien cd's uitgebracht, waarvan verschillende zijn bekroond.

Sinds 1 september 2015 is Peter Dijkstra chef-dirigent van het Nederlands Kamerkoor. Het Nederlands Kamerkoor kende in oprichter Felix de Nobel zijn eerste chef-dirigent. Uwe Gronostay, Tõnu Kaljuste, Stephen Layton en Risto Joost waren zijn respectievelijke opvolgers. Stuk voor stuk dirigenten die de koormuziek in het algemeen en het Nederlands Kamerkoor in het bijzonder, van nieuwe, grootse impulsen voorzagen.

CONCERTO KÖLN

Een gepassioneerde uitvoeringsstijl en een onverzadigbare behoefte om zich in onbekend gebied te wagen zijn de handelsmerken van Concerto Köln. Al ruim 30 jaar staat het orkest met een onderscheidend geluid tussen leidende ensembles met een historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk. Concerto Köln speelt regelmatig op gerenommeerde festivals en in muzikale hoofdsteden in de wereld en staat synoniem voor uitstekende interpretaties van oude muziek en tegelijkertijd behouden ze de diepe wortels in de muzikale wereld van Keulen. Projecten met bijvoorbeeld het Chor des Bayerischer Rundfunks, het Norddeutscher Rundfunk Chor, het Chorwerk Ruhr en het Zweeds Radiokoor laten zien hoe zeer Concerto Köln gewaardeerd wordt in samenwerkingen met vocale ensembles.

Teil 1: Am ersten Weihnachtsfeiertag

1. Chorus

Jauchzet, frohlecket! auf, preiset die Tage!
Rühmet, was heute der Höchste getan!
Lasset das Zagen, verbannet die Klage,
stimmet voll Jauchzen und Fröhlichkeit an.
Dienet dem Höchsten mit herrlichen Chören, laßt uns
den Namen des Herrschers verehren!

2. Rezitativ (Evangelist)

Es begab sich aber zu der Zeit, daß ein Gebot von
dem Kaiser Augusto ausging, daß alle Welt geschätzt
würde. Und jedermann ging, daß er sich schätzen
ließe,
ein jeglicher in seine Stadt. Da machte sich auch auf
Joseph aus Galiläa, aus der Stadt Nazareth, in das
jüdische Land zur Stadt David, die da heißt
Bethlehem;
darum, daß er von dem Hause und Geschlechte
David war: auf daß er sich schätzen ließe mit Maria,
seinem vertrauten Weibe, die war schwanger. Und als
sie daselbst waren, kam die Zeit, daß sie gebären
sollte.

3. Rezitativ (Alt)

Nun wird mein liebster Bräutigam,
nun wird der Held aus Davids Stamm
zum Trost, zum Heil der Erden
einmal geboren werden.
Nun wird der Stern aus Jakob scheinen,
sein Strahl bricht schon hervor.
Auf, Zion, und verlasse nun das Weinen,
dein Wohl steigt hoch empor!

4. Arie (Alt)

Bereite dich, Zion, mit zärtlichen Trieben,
den Schönsten, den Liebsten bald bei dir zu sehn!
Deine Wangen müssen heut viel schöner prangen,
eile, den Bräutigam sehnlichst zu lieben!

5. Choral

Wie soll ich dich empfangen
und wie begegn' ich dir?
O aller Welt Verlangen,
o meiner Seelen Zier!
O Jesu, Jesu! setze
mir selbst die Fackel bei,
damit, was dich ergötze,
mir kund und wissend sei!

6. Rezitativ (Evangelist)

Und sie gebar ihren ersten Sohn, und wickelte ihn in
Windeln und legte ihn in eine Krippe, denn sie hatten
sonst keinen Raum in der Herberge.

Deel 1: Op eerste Kerstdag

1. Koor

*Juicht, jubelt! Kom, prijs deze dagen!
Roemt wat d'Allerhoogste voor ons heeft gedaan!
Weest niet bevreesd en verdrijft thans het klagen,
heft nu uw lofzang vol vrolijkheid aan!
Zingt met de koren de Heer aller Heren.
Laat ons de naam van de Koning vereren!*

2. Recitatief (Evangelist)

*En het geschiedde in die dagen, dat er een bevel
uitging vanwege keizer Augustus, dat in het gehele
rijk een volkstelling moest worden gehouden. En zij
gingen allen op reis om zich in te laten schrijven,
ieder naar zijn eigen stad. Ook Jozef vertrok van
Galilea, uit de stad Nazareth, naar Judea, naar de stad
van David, die Bethlehem heet, omdat hij uit het huis
en het geslacht van David was, om zich te laten
inschrijven met Maria, zijn ondertrouwde vrouw, die
zwanger was. En toen zij daar waren, kwam de tijd
dat zij baren zou.*

3. Recitatief (alt)

*Nu zal mijn liefste bruidegom,
nu zal de held uit Davids stam
tot troost, tot heil der mensen
weldra geboren worden.
Nu zal de ster uit Jakob stralen,
zijn schijnsel breekt reeds door.
Welaan nu, Sion! Staakt nu het wenen,
want uw heil is thans verzekerd!*

4. Aria (alt)

*Sion, houdt u bereid met teder verlangen,
de schoonste, de liefste snel bij u te zien.
Uw aangezicht moet heden veel blijer stralen,
beijver u de bruidegom vol verlangen lief te hebben!*

5. Koraal

*Hoe zal ik U ontvangen,
hoe kom ik U tegemoet?
Der wereld hoogst verlangen,
des harten heiligst goed!
Wil zelf uw fakkel dragen
in mijne duisternis,
opdat wat U behage,
mij klaar en zeker is.*

6. Recitatief (Evangelist)

*En zij baarde haar eerstgeboren Zoon en wikkelde
Hem in doeken en legde Hem in een kribbe, omdat
voor hen geen plaats was in de herberg.*

7. Choral (Sopran) und Rezitativ (Bass)

Er ist auf Erden kommen arm,
Wer will die Liebe recht erhöh'n,
die unser Heiland vor uns hegt?
daß er unser sich erbarm',
Ja, wer vermag es einzusehen,
wie ihn der Menschen Leid bewegt?
und in dem Himmel mache reich
Des Höchsten Sohn kömmt in die Welt,
weil ihm ihr Heil so wohl gefällt,
und seinen lieben Engeln gleich
so will er selbst als Mensch geboren werden.
Kyrieleis!

8. Arie (Bass)

Großer Herr, o starker König,
liebster Heiland, o wie wenig
achtetest du der Erden Pracht!
Der die ganze Welt erhält,
ihre Pracht und Zier erschaffen,
muß in harten Krippen schlafen.

9. Choral

Ach mein herzliebtes Jesulein,
mach dir ein rein sanft Bettelein,
zu ruhn in meines Herzens Schrein,
daß ich nimmer vergesse dein!

•

Teil 2: Am zweiten Weihnachtsfeiertag

10. Sinfonia (Orchester)

11. Rezitativ (Evangelist)

Und es waren Hirten in derselben Gegend auf dem Felde bei den Hürden, die hüteten des Nachts ihre Herde.
Und siehe, des Herren Engel trat zu ihnen, und die Klarheit des Herren leuchtet um sie, und sie fürchten sich sehr.

12. Choral

Brich an, o schönes Morgenlicht,
und laß den Himmel tagen!
Du Hirtenvolk, erschrecke nicht,
weil dir die Engel sagen,
daß dieses schwache Knäbelein
soll unser Trost und Freude sein,
dazu den Satan zwingen
und letztlich Friede bringen!

13. Rezitativ (Evangelist)

Und der Engel sprach zu ihnen:
(*der Engel*)
Fürchtet euch nicht, siehe, ich verkündige euch große Freude, die allem Volke widerfahren wird. Denn euch ist heute der Heiland geboren, welcher ist Christus, der Herr, in der Stadt David.

7. Koraal (sopraan) en recitatief (bas)

*Op aard' gekomen was Hij arm,
Wie kan de liefde op waarde schatten,
die onze Heiland voor ons voelt?
opdat Hij zich over ons erbarme,
Ja, wie vermag het te doorgronden,
hoe Hem het leed van mensen treft?
ons in de hemel make rijk,
Des Hoogsten Zoon komt op aarde,
daar Hem haar heil zozeer ter harte gaat;
en aan zijn engelen gelijk.
Daarom wil Hij zelfs als mens geboren worden.
Kyrieleis!*

8. Aria (bas)

*Grote Heer en sterke Koning,
lieve Heiland, o hoe gering
schat Gij de aardse pracht!
Hij, die de gehele wereld onderhoudt,
haar pracht en rijkdom heeft geschapen,
moet in een harde kribbe slapen.*

9. Koraal

*Ach, Jezuskind, zo teer bemind,
maak dat G' in mij een rustplaats vindt;
Maak in mijn hart een plaats gereed,
opdat ik nimmer U vergeet!*

Deel 2: Op tweede Kerstdag

10. Sinfonia (orkest)

11. Recitatief (Evangelist)

En er waren herders in diezelfde landstreek, die zich ophielden in het veld, en 's nachts de wacht hielden over hun kudde. Opeens stond een engel des Heren bij hen en de heerlijkheid des Heren omstraalde hen, en zij vreesden met grote vreze.

12. Koraal

*Breek aan, o heerlijk morgenlicht
en laat de hemel dagen!
Gij, herdersvolk, wees niet verschrikt,
daar de engelen u gezegd hebben,
dat dit lief mensenkind
ons tot troost en vreugde zal zijn,
dat het de Satan zal bedwingen
en ten slotte vrede zal brengen.*

13. Recitatief (Evangelist)

*En de engel zeide tot hen:
(de engel)
Weest niet bevreesd, want zie, ik verkondig u grote blijdschap, die heel het volk ten deel zal vallen:
Heden is de Heiland geboren, namelijk Christus, de Heer, in de stad van David.*

14. Rezitativ (Bass)

Was Gott dem Abraham verheißen, das läßt er nun dem Hirtenchor erfüllt erweisen. Ein Hirt hat alles das zuvor von Gott erfahren müssen. Und nun muß auch ein Hirt die Tat, was er damals versprochen hat, zuerst erfüllen wissen.

15. Arie (Tenor)

Frohe Hirten, eilt, ach eilet,
eh' ihr euch zu lang verweilet,
eilt, das holde Kind zu sehn!
Geht, die Freude heißt zu schön,
sucht die Anmut zu gewinnen,
geht und labet Herz und Sinnen!

16. Rezitativ (Evangelist)

Und das habt zum Zeichen: Ihr werdet finden das Kind in Windeln gewickelt und in einer Krippe liegen.

17. Choral

Schaut hin, dort liegt im finstern Stall,
des Herrschaft gehet überall!
Da Speise vormals sucht ein Rind,
da ruhet itzt der Jungfrau'n Kind.

18. Rezitativ (Bass)

So geht denn hin, ihr Hirten, geht, daß ihr das Wunder seht: Und findet ihr des Höchsten Sohn in einer harten Krippe liegen, so singet ihm bei seiner Wiegen aus einem süßen Ton und mit gesamten Chor dies Lied zur Ruhe vor!

19. Arie (Alt)

Schlafe, mein Liebster, genieße der Ruh,
wache nach diesem vor aller Gedeihen!
Labe die Brust, empfinde die Lust,
wo wir unser Herz erfreuen!

20. Rezitativ (Evangelist)

Und alsobald war da bei dem Engel die Menge der himmlischen Heerscharen, die lobten Gott, und sprachen:

21. Chorus

Ehre sei Gott in der Höhe! und Friede auf Erden, und den Menschen ein Wohlgefallen.

22. Rezitativ (Bass)

So recht, ihr Engel, jauchzt und singet,
daß es uns heut so schön gelinget!
Auf denn! Wir stimmen mit euch ein,
und kann es so wie euch erfreun.

23. Choral

Wir singen dir in deinem Heer
aus aller Kraft Lob, Preis und Ehr,
daß du, o lange gewünschter Gast,
dich nunmehr eingestellt hast.

14. Recitatief (bas)

Wat God aan Abraham plechtig beloofde, valt nu ten deel aan het koor van herders. Een herder heeft voorheen dit alles van God vernomen. En nu mag ook een herder als allerlaatste weten, dat de belofte van eertijds nu in vervulling is gegaan.

15. Aria (tenor)

*Blijde herders, ach snelt voort,
voordat ge u te lang ophoudt,
haast u, 't lieflijk Kind te zien!
Gaat, de vreugde is te groot,
probeer de liefde te winnen,
gaat en laaft uw hart en zinnen.*

16. Recitatief (Evangelist)

En dit zal u tot teken zijn: Gij zult het Kind vinden in doeken gewikkeld en liggende in een kribbe.

17. Koraal

*Ziet, daar ligt in de donk're stal,
wiens heerschappij gaat bovenal.
Waar anders 't rund om voedsel vraagt,
daar rust nu het kind van een maagd.*

18. Recitatief (bas)

Zo gaat dan heen! Gij herders, gaat, opdat gij het wonder ziet; en vindt gij de Zoon van d'Allerhoogste in een harde kribbe liggen, zing dan bij zijn wieg op zoete toon, met het gehele koor dit wiegeliedje voor.

19. Aria (alt)

*Slaap, mijn liefste, geniet van de rust,
en waak daarna over aller welzijn!
Verkwik het hart, voel de vreugde,
die onze harten verblijdt.*

20. Recitatief (Evangelist)

En plotseling was er bij de engel een grote hemelse legermacht, die God loofde, zeggende:

21. Koor

Ere zij God in de hoge, en vrede op aarde bij mensen des welbehagens.

22. Recitatief (bas)

*Welnu gij engelen, heft nu pas echt uw loflied aan,
om wat ons heden ons hart verheugt!
Komt dan, wij stemmen met u in,
ons kan het net als u verblijden.*

23. Koraal

*Wij zingen U in uw engelenscharen
uit alle macht: lof, prijs en eer,
dat U, zo lang verbeide gast,
uw plaats onder ons hebt ingenomen.*

Teil 3: Am dritten Weihnachtsfeiertag

24. Chorus

Herrscher des Himmels, erhöere das Lallen,
laß dir die matten Gesänge gefallen,
wenn dich dein Zion mit Psalmen erhöht!
Höre der Herzen frohlockendes Preisen,
wenn wir dir jetzo die Ehrfurcht erweisen,
weil unsre Wohlfahrt befestiget steht.

25. Rezitativ (Evangelist)

Und da die Engel von ihnen gen Himmel fuhren,
sprachen die Hirten untereinander:

26. Chorus

Lasset uns nun gehen gen Bethlehem
und die Geschichte sehen, die da geschehen ist,
die uns der Herr kund getan hat.

27. Rezitativ (Bass)

Er hat sein Volk getröst', er hat sein Israel erlöst,
die Hülf aus Sion hergesendet und unser Leid
geendet. Seht, Hirten, dies hat er getan;
geht, dieses trifft ihr an!

28. Choral

Dies hat er alles uns getan,
sein groß Lieb zu zeigen an;
des freu sich alle Christenheit
und dank ihm des in Ewigkeit. Kyrieleis!

29. Duett (Sopran und Bass)

Herr, dein Mitleid, dein Erbarmen
tröstet uns und macht uns frei.
Deine holde Gunst und Liebe,
deine wundersamen Triebe
machen deine Vätertreu wieder neu.

30. Rezitativ (Evangelist)

Und Sie kamen eilend und funden beide, Mariam und
Joseph, dazu das Kind in der Krippe liegen. Da sie es
aber gesehen hatten, breiteten sie das Wort aus,
welches zu ihnen von diesem Kind gesaget war. Und
alle, für die es kam, wunderten sich der Rede, die
ihnen die Hirten gesaget hatten. Maria aber behielt alle
diese Worte und bewegte sie in ihrem Herzen.

31. Arie (Alt)

Schließe, mein Herze, dies selige Wunder
fest in deinem Glauben ein!
Lasse dies Wunder, die göttlichen Werke,
immer zur Stärke deines schwachen Glaubens sein!

32. Rezitativ (Alt)

Ja, ja, mein Herz soll es bewahren,
was es an dieser holden Zeit
zu seiner Seligkeit für sicheren Beweis erfahren.

Deel 3: Op derde Kerstdag

24. Koor

Heerser van de hemel, verhoor ons stamelen.
Laten de zwakke gezangen u welgevallig zijn
als uw Sion U met psalmen verhoogt!
Hoor onze harten U jubelend prijzen,
nu wij u thans onze eerbied bewijzen,
omdat ons heil verzekerd is!

25. Recitatief (Evangelist)

En toen de engelen van hen opgevaren waren ten
hemel, spraken de herders tot elkaar:

26. Koor

Laat ons dan gaan naar Bethlehem
om te zien hetgeen daar geschied is
en ons door de Heer is bekend gemaakt.

27. Recitatief (Bas)

Hij heeft Zijn volk getroost, Hij heeft Zijn Israël
verlost, de hulp uit Sion ons gezonden, aan ons lijden
een einde gemaakt. Ziet herders, dit heeft Hij gedaan.
Gaaf, dat treft gij aan.

28. Koraal

Dit alles heeft Hij voor ons gedaan,
zijn grote liefde toont dat aan;
verheugt u daarom Christenheid,
en breng Hem dank in eeuwigheid. Kyrieleis!

29. Duet (sopraan en bas)

Heer, Uw medelijden, Uw erbarmen
troost ons en maakt ons vrij.
Uw trouwe genegenheid en liefde,
Uw wonderbare drijfveren
vernieuwen Uw vaderlijke trouw.

30. Recitatief (Evangelist)

En zij gingen haastig en vonden Maria en Jozef, en
het Kind, liggend in de kribbe. En toen zij het gezien
hadden, maakten zij bekend hetgeen tot hen
gesproken was over dit Kind. En allen die het
hoorden, verbaasden zich over hetgeen door de
herders tot hen gezegd werd.
Doch Maria bewaarde al deze woorden, ze
overwegende in haar hart.

31. Aria (alt)

Sluit, mijn hart, de zalige wonderen
vast in uw geloof.
Laat dit wonder, de werken van God,
uw zwak geloof steeds tot steun zijn!

32. Recitatief (alt)

Ja, ja mijn hart zal het bewaren,
wat het in deze gelukkige tijd
tot zijn zaligheid als zeker bewijs heeft ervaren.

33. Choral

Ich will dich mit Fleiß bewahren,
 Ich will dir leben hier,
 dir will ich abfahren,
 mit dir will ich endlich schweben
 voller Freud, ohne Zeit
 dort im andern Leben.

34. Rezitativ (Evangelist)

Und die Hirten kehrten wieder um, preiseten und lobten Gott um alles, das sie gesehen und gehöret hatten, wie denn zu ihnen gesaget war.

35. Choral

Seid froh dieweil, daß euer Heil
 ist hie ein Gott und auch ein Mensch geboren,
 der, welcher ist der Herr und Christ
 in Davids Stadt, von vielen auserkoren.

35b. Chorus, Wiederholung von 24

Herrscher des Himmels, erhöere das Lallen,
 laß dir die matten Gesänge gefallen,
 wenn dich dein Zion mit Psalmen erhöht!
 Höre der Herzen frohlockendes Preisen,
 wenn wir dir itzo die Ehrfurcht erweisen,
 weil unsre Wohlfahrt befestiget steht.

33. Koraal

*Ik wil U met liefde vervuld bewaren,
 voor U wil ik hier leven,
 voor U wil sterven,
 met U wil ik uiteindelijk opgaan,
 vol vreugd, voor eeuwig,
 ginds in 't andere leven.*

34. Recitatief (Evangelist)

*En de herders keerden terug, God lovende en
 prijzende om alles wat ze hadden gehoord en gezien,
 juist zoals het hun gezegd was.*

35. Koraal

*Weest verheugd, omdat tot uw heil
 hier als God en ook als Mens geboren is:
 Hij, die de Heer en Christus is,
 in Davids stad, uit velen uitverkoren.*

35b. Koor, herhaling van 24

*Heerser van de hemel, verhoor ons stamelen.
 Laten de zwakke gezangen u welgevallig zijn
 als uw Sion U met psalmen verhoogt!
 Hoor onze harten U jubelend prijzen,
 nu wij u thans onze eerbied bewijzen,
 omdat ons heil verzekerd is!*

• pauze •

Teil 4: Am Feste der Beschneidung Christi**36. Chorus**

Fallt mit Danken, fällt mit Loben
 vor des Höchsten Gnaden-Thron!
 Gottes Sohn will der Erden
 Heiland und Erlöser werden,
 Gottes Sohn dämpft der Feinde
 Wut und Toben.

37. Rezitativ (Evangelist)

Und da acht Tage um waren, daß das Kind
 beschnitten würde, da ward sein Name genennet
 Jesus, welcher genennet war von dem Engel, ehe
 denn er im Mutterleibe empfangen ward.

38. Rezitativ (Bass) und Duett (Sopran en Bass)

Immanuel, o süßes Wort!
 Mein Jesus heißt mein Hort,
 mein Jesus heißt mein Leben.
 Mein Jesus hat sich mir ergeben,
 mein Jesus soll mir immerfort
 vor meinen Augen schweben.
 Mein Jesus heißet meine Lust,
 mein Jesus labet Herz und Brust.
 (Sopran)
 Jesu, du mein liebstes Leben,
 meiner Seelen Bräutigam,
 der du dich vor mich gegeben
 an des bittern Kreuzes Stamm!

Deel 4: Op het feest van de besnijdenis van**36. Koor**

*Knielt met dankzegging en lofprijzin
 voor de troon der genade van de Allerhoogste!
 Gods Zoon zal de Heiland
 en Verlosser der aarde worden.
 Gods Zoon maakt een einde aan de woede
 en razernij van de vijand.*

37. Recitatief (Evangelist)

*En toen acht dagen verstreken waren, zodat zij Hem
 moesten besnijden, ontving Hij de naam Jezus, die door
 de engel genoemd was, voordat Hij in de moeder-
 schoot was ontvangen.*

38. Recitatief (bas) en duet (sopraan en bas)

*Immanuël, o dierbaar woord!
 Mijn Jezus is mijn toeverlaat,
 mijn Jezus is mijn leven.
 Mijn Jezus heeft zich aan mij gegeven,
 mijn Jezus zal mij altijd
 voor ogen staan.
 Mijn Jezus is mijn lust,
 mijn Jezus laaft mijn hart en mijn gemoed.
 (sopraan)
 Jezus, Gij, mijn liefste leven,
 Bruidegom van mijn ziel,
 die U voor mij hebt gegeven
 toen Gij aan het kruishout hing!*

(Bass)

Komm! Ich will dich mit Lust umfassen,
mein Herze soll dich nimmer lassen, ach!
So nimm mich zu dir!
Auch in dem Sterben sollst du mir
das Allerliebste sein;
in Not, Gefahr und Ungemach
seh ich dir sehnlichst nach.
Was jagte mir zuletzt
der Tod für Grauen ein?
Mein Jesus! Wenn ich sterbe,
so weiß ich, daß ich nicht verderbe.
Dein Name steht in mir geschrieben,
der hat des Todes Furcht vertrieben.

39. Arie (Sopran und echo-Sopran)

Flößt, mein Heiland, flößt dein Namen
auch den allerkleinsten Samen
jenes strengen Schreckens ein?
Nein, du sagst ja selber nein!
Sollt ich nun das Sterben scheuen?
Nein, dein süßes Wort ist da!
Oder sollt ich mich erfreuen?
Ja, du Heiland sprichst selbst ja!

40. Rezitativ (Bass) und Choral (Sopran)

Rezitativ (Bass)

Wohlan, dein Name soll allein
in meinem Herzen sein!
So will ich dich entzückt nennen,
wenn Brust und Herz zu dir vor Liebe brennen.
Doch Liebster, sage mir:
Wie rühm ich dich, wie dank ich dir?

Choral (Sopran)

Jesu, meine Freud und Wonne,
meine Hoffnung, Schatz und Teil,
mein Erlösung, Schmuck und Heil,
Hirt und König, Licht und Sonne,
ach! wie soll ich würdiglich,
mein Herr Jesu, preisen dich?

41. Arie (Tenor)

Ich will nur dir zu Ehren leben,
mein Heiland, gib mir Kraft und Mut,
daß es mein Herz recht eifrig tut!
Stärke mich,
deine Gnade würdiglich
und mit Danken zu erheben!

42. Choral

Jesus richte mein Beginnen,
Jesus bleibe stets bei mir;
Jesus zäume mir die Sinnen,
Jesus sei nur mein Begier.
Jesus sei mir in Gedanken,
Jesu, lasse mich nicht wanken!

(bas)

Kom! Met vreugde wil ik U omhelzen,
Mijn hart verlaat U nimmermeer,
Ach, neem mij tot U!
Ook in de dood zult U mij
de allerliefste zijn.
In nood, gevaar en tegenspoed
kijk ik U vol verwachting aan.
Waarom zou de dood mij op het laatst
een huivering bezorgen?
Mijn Jezus, wanneer ik sterf,
dan weet ik dat ik niet verloren ga.
Uw naam staat in mijn hart geschreven,
die heeft de doodsangst verdreven.

39. Aria (sopraan en echo-sopraan)

Draagt Uw naam, mijn Heiland,
de allerkleinste kiem
van zware schrik in zich?
Nee, Gij spreekt zelf nee!
Moet ik voor het sterven vrezem?
Nee, Uw lieflijk woord is daar!
Zal ik mij daarom verheugen?
Ja, Gij Heiland spreekt zelf ja!

40. Recitatief (bas) en Koraal (sopraan)

Recitatief (bas)

Welnu, Uw naam alleen
zal in mijn hart zijn.
Zo wil ik U in vervoering noemen,
als mijn hart en ziel van liefde branden.
Maar lieve Jezus, zeg mij toch:
Hoe prijs ik U, hoe dank ik U?

Koraal (sopraan)

Jezus, mijn vreugde en zaligheid,
mijn hoop, mijn rijkdom en mijn deel,
mijn verlossing, toevlucht en heil,
Herder en Koning, licht en zon,
Ach, hoe zou ik U, Heer Jezus
naar waarde kunnen prijzen?

41. Aria (tenor)

Ik wil alleen tot eer van U leven,
mijn Heiland, geef mij kracht en moed,
opdat het mijn hart echt vurig maakt!
Sterk mij,
om Uw genade waardig
en met lofzang te prijzen!

42. Koraal

Jezus, richt Gij mijn schreden,
Jezus, blijf mij steeds nabij,
Jezus, beheers mijn zinnen,
Jezus, zij steeds mijn verlangen,
Jezus, blijf mij in gedachten,
Jezus, laat mij niet wankelen!

Teil 5: Am Sonntag nach Neujahr

43. Chorus

Ehre sei dir, Gott! gesungen,
dir sei Lob und Dank bereit't.
Dich erhebet alle Welt,
weil dir unser Wohl gefällt,
weil anheut unser aller Wunsch gelungen,
weil uns dein Segen so herrlich erfreut.

44. Rezitativ (Evangelist)

Da Jesus geboren war zu Bethlehem im jüdischen Lande zur Zeit des Königes Herodis, siehe, da kamen die Weisen vom Morgenlande gen Jerusalem und sprachen:

45. Chorus und Rezitativ (Alt)

(Chorus)

Wo ist der neugeborne König der Jüden?

(Alt)

Sucht ihn in meiner Brust,
hier wohnt er, mir und ihm zur Lust!

(Chorus)

Wir haben seinen Stern gesehen im Morgenlande,
und sind kommen, ihn anzubeten.

(Alt)

Wohl euch, die ihr dies Licht gesehen,
es ist zu eurem Heil geschehen!

Mein Heiland, du, du bist das Licht,
das auch den Heiden scheinen sollen,
und sie, sie kennen dich noch nicht,
als sie dich schon verehren wollen.

Wie hell, wie klar muß nicht dein Schein,
geliebter Jesu, sein!

46. Choral

Dein Glanz all' Finsternis verzehrt,
die trübe Nacht in Licht verkehrt.

Leit uns auf deinen Wegen,

daß dein Gesicht
und herrliches Licht

wir ewig schauen mögen!

47. Arie (Bass)

Erleucht auch meine finstre Sinnen,
erleuchte mein Herze

durch der Strahlen klaren Schein!

Dein Wort soll mir die hellste Kerze
in allen meinen Werken sein;

dies lasset die Seele nichts Böses beginnen.

48. Rezitativ (Evangelist)

Da das der König Herodes hörte, erschrak er, und mit ihm das ganze Jerusalem.

49. Rezitativ (Alt)

Warum wollt ihr erschrecken?

Kann meines Jesu Gegenwart

euch solche Furcht erwecken?

O! solltet ihr euch nicht vielmehr darüber freuen,

weil er dadurch verspricht,

der Menschen Wohlfahrt zu verneuen.

Deel 5: Op zondag na Nieuwjaar

43. Koor

Ere zij U, God, gezongen,
U wordt lof en dank bereid.

U verheft de gehele wereld,
omdat ons welzijn uw verlangen is,
omdat vandaag onze wensen vervuld zijn,
omdat ons uw zegen zo geweldig verheugt.

44. Recitatief (Evangelist)

Toen nu Jezus geboren was in Bethlehem in Judea in de dagen van koning Herodes, zie, er kwamen wijze mannen uit het Oosten naar Jeruzalem, zeggende:

45. Koor en recitatief (alt)

(Koor)

Waar is de pasgeborene Koning der Joden?

(Alt)

Zoek hem in mijn binnenste,
Hij woont hier tot mijn en Zijn vreugde!

(Koor)

We hebben zijn ster gezien in het Oosten en zijn gekomen om hem te aanbidden.

(Alt)

Gezegend gij die dit licht zagen,
het is geschied voor uw heil!

Mijn Heiland, Gij, Gij zijt dat licht,
dat ook de heidenen zal beschijnen,
en zij, zij kennen u nog niet,
toch zullen ze u aanbidden.

Hoe helder, hoe duidelijk moeten uw stralen zijn,
geliefde Jezus!

46. Koraal

Uw licht verteert alle duisternis,
En verandert de sombere nacht in dag.

Begeleidt ons op uw wegen,

dat we Uw aangezicht

en heerlijk licht

tot in eeuwigheid kunnen zien!

47. Aria (bas)

Verlicht mijn sombere geest,

verlicht mijn hart

met de stralen van uw luister!

Uw woord zal mijn helderste kaars worden

in alle werken die ik zal doen.

Zo zal mijn ziel niets kwaads beginnen.

48. Recitatief (Evangelist)

Toen koning Herodes hiervan hoorde, ontstelde hij en heel Jeruzalem met hem.

49. Recitatief (alt)

Waarom bent u zo bevreesd?

Kan de aanwezigheid van mijn Jezus

zulke angst veroorzaken?

Zoudt u niet daarover verheugd moeten zijn,

omdat Hij daardoor heeft toegezegd

het heil van de mensheid te vernieuwen.

50. Rezitativ (Evangelist)

Und ließ versammeln alle Hohepriester und Schriftgelehrten unter dem Volk und erforschte von ihnen, wo Christus sollte geboren werden. Und sie sagten ihm: Zu Bethlehem im jüdischem Lande; denn also stehet geschrieben durch den Propheten: Und du Bethlehem im jüdischem Lande, bist mitnichten die kleinste unter den Fürsten Juda; denn aus dir soll mir kommen der Herzog, der über mein Volk Israel ein Herr sei.

51. Terzet (Sopran, Alt, Tenor)

(Sopran)

Ach, wenn wird die Zeit erscheinen?

(Tenor)

Ach, wenn kömmt der Trost der Seinen?

(Alt)

Schweigt, er ist schon würklich hier!

(Sopran/Tenor)

Jesu, ach so komm zu mir!

52. Rezitativ (Alt)

Mein Liebster herrschet schon.
Ein Herz, das seine Herrschaft liebet
und sich ihm ganz zu eigen gibet,
ist meines Jesu Thron.

53. Choral

Zwar ist solche Herzensstube
wohl kein schöner Fürstensaal,
sondern eine finstre Grube;
doch, sobald dein Gnadenstrahl
in denselben nur wird blinken,
wird es voller Sonnen dünken.

50. Recitatief (Evangelist)

Hij riep alle hogepriesters en schriftgeleerden van het volk samen om aan hen te vragen waar de Messias geboren zou worden.

In Bethlehem in Judea, zeiden ze tegen hem, want zo staat het geschreven bij de profeet:

“En gij, Bethlehem in het land van Juda, bent zeker niet de minste onder de leiders van Juda, want uit u komt een leidsman voort die mijn volk Israël weiden zal.”

51. Terzet (sopraan, alt, tenor)

(sopraan)

Ach wanneer zal het moment komen?

(tenor)

Ach wanneer wordt zijn volk getroost?

(alt)

Stil, hij is reeds gekomen.

(sopraan/tenor)

Ach Jezus kom tot mij.

52. Recitatief (alt)

Mijn geliefde regeert al.

*Een hart dat zijn heerschappij liefheeft
en zich helemaal aan hem geeft
is mijn Jezus' troon.*

53. Koraal

*Deze kleine kamer die mijn hart is,
is wel geen zaal geschikt voor vorsten,
maar meer een somber hol;
maar zo gauw de stralen van uw genade
een sprankje licht naar binnen werpen,
lijkt het wel gevuld met zonneschijn.*

Teil 6: Am Epiphaniafest

54. Chorus

Herr, wenn die stolzen Feinde schnauben,
so gib, daß wir im festen Glauben
nach deiner Macht und Hülfe sehn!
Wir wollen dir allein vertrauen,
so können wir den scharfen Klauen
des Feindes unversehrt entgeh'n.

55. Rezitativ (Evangelist)

Da berief Herodes die Weisen heimlich und erlernet
mit Fleiß von ihnen, wenn der Stern erschienen wäre?
Und weiset sie gen Bethlehem und sprach:
(Herodes)

Ziehet hin und forschet fleißig nach dem Kindlein,
und wenn ihr's findet, sagt mir's wieder, daß ich auch
komme und es anbete.

56. Rezitativ (Sopran)

Du Falscher, suche nur den Herrn zu fällen, nimm alle
falsche List, dem Heiland nach-zustellen; der, dessen
Kraft kein Mensch ermißt, bleibt doch in sichrer Hand.
Dein Herz, dein falsches Herz ist schon, nebst aller
seiner List, des Höchsten Sohn, den du zu stürzen
suchst, sehr wohl bekannt.

57. Arie (Sopran)

Nur ein Wink von seinen Händen
stürzt ohnmächt'ger Menschen Macht.
Hier wird alle Kraft verlacht!
Spricht der Höchste nur ein Wort,
seiner Feinde Stolz zu enden,
o, so müssen sich sofort
Sterblicher Gedanken wenden.

58. Rezitativ (Evangelist)

Als sie nun den König gehöret hatten, zogen sie hin.
Und siehe, der Stern, den sie im Morgenlande
gesehen hatten, ging vor ihnen hin, bis daß er kam
und stund oben über, da das Kindlein war.
Da sie den Stern sahen, wurden sie hoch erfreuet und
gingen in das Haus und funden das Kindlein mit
Maria, seiner Mutter, und fielen nieder und beteten es
an und täten ihre Schätze auf und schenkten ihm
Gold, Weihrauch und Myrrhen.

59. Choral

Ich steh an deiner Krippen hier,
o Jesulein, mein Leben;
ich komme, bring und schenke dir,
was du mir hast gegeben.
Nimm hin! es ist mein Geist und Sinn,
Herz, Seel und Mut, nimm alles hin,
und laß dir's wohlgefallen!

Deel 6: Op Driekoningen

54. Koor

Heer, wanneer onze trotse vijanden blazen,
help ons dan ons geloof te bewaren
en naar uw macht en hulp op te zien.
U alleen zullen wij vertrouwen;
zo kunnen wij ongedeerd ontsnappen
aan de scherpe klauwen van de vijand.

55. Recitatief (Evangelist)

Vervolgens riep Herodes de wijzen in stilte bij zich en
deed nauwkeurig navraag naar naar de tijd dat de ster
geschenen had, en sprak:

(Herodes)

Gaat daarheen en zoek goed naar het kind. Stuur mij
bericht

zodra u het gevonden hebt, zodat ook ik erheen kan
gaan om het eer te bewijzen.

56. Recitatief (sopraan)

Jij leugenaar, hoewel je alleen maar uit bent op de
vernietiging van de Heer, al werp je al je sluwheid in de
strijd om de Heiland te belagen, toch zal Hij, wiens
kracht niemand meten kan, in veiligheid verkeren.
Jouw hart, jouw valse hart en al zijn listen
zijn allang bekend bij Gods Zoon, die jij probeert te
vernietigen.

57. Aria (sopraan)

Een beweging van zijn handen
brengt 's mensen zwakke macht ten val.
Hier wordt alle heerschappij bespot!
Als de Allerhoogste maar één woord spreekt,
om des vijands trots te breken,
oh, dan moeten de gedachten van de sterfelijken
snel een andere kant gaan.

58. Recitatief (Evangelist)

Nadat ze geluisterd hadden naar wat de koning hun
opdroeg, gingen ze op weg, en zie de ster die ze
gezien in het Oosten ging voor hen uit, totdat hij stil
bleef staan boven de plaats waar het kind was.
Toen ze dat zagen, werden ze vervuld van diepe
vreugde. Ze gingen het huis binnen en vonden het
kind met Maria, zijn moeder. Ze wierpen zich neer om
het eer te bewijzen. Daarna openden ze hun kistjes
met kostbaarheden en boden het kind geschenken
aan: goud, wierook en mirre.

59. Koraal

Ik sta hier bij uw kribbe,
o Kind Jezus, mijn leven;
ik kom, breng en geef u,
wat gij mij hebt gegeven.
Ontvang het, het is mijn geest en gevoel
hart, ziel en moed, neem het allemaal,
en laat het u aangenaam zijn!

60. Rezitativ (Evangelist)

Und Gott befahl ihnen im Traum, daß sie sich nicht sollten wieder zu Herodes lenken, und zogen durch einen andern Weg wieder in ihr Land.

61. Rezitativ (Tenor)

So geht! Genug, mein Schatz geht nicht von hier,
er bleibet da bei mir,
ich will ihn auch nicht von mir lassen.
Sein Arm wird mich aus Lieb mit sanftmutsvollem
Trieb
und größter Zärtlichkeit umfassen;
er soll mein Bräutigam verbleiben,
ich will ihm Brust und Herz verschreiben.
Ich weiß gewiß, er liebet mich,
mein Herz liebt ihn auch inniglich
und wird ihn ewig ehren.
Was könnte mich nun für ein Feind
bei solchem Glück versehren!
Du, Jesu, bist und bleibst mein Freund;
und werd ich ängstlich zu dir flehn:
Herr, hilf! so laß mich Hülfe sehn!

62. Arie (Tenor)

Nun mögt ihr stolzen Feinde schrecken;
was könnt ihr mir für Furcht erwecken?
Mein Schatz, mein Hort ist hier bei mir.
Ihr mögt euch noch so grimmig stellen,
droht nur, mich ganz und gar zu fällen,
doch seht! mein Heiland wohnt hier.

63. Rezitativ (Sopran, Alt, Tenor, Bass)

Was will der Höllen Schrecken nun,
Was will uns Welt und Sünde tun,
da wir in Jesu Händen ruhn?

64. Choral

Nun seid ihr wohl gerochen
an eurer Feinde Schar,
denn Christus hat zerbrochen,
was euch zuwider war.
Tod, Teufel, Sünd und Hölle
sind ganz und gar geschwächt;
bei Gott hat seine Stelle
das menschliche Geschlecht.

60. Recitatief (Evangelist)

En van Godswege in een droom gewaarschuwd om niet naar Herodes terug te gaan, reisden ze langs een andere weg terug naar hun land.

61. Recitatief (tenor)

*Zo ga nu! Genoeg, mijn schat blijft hier,
Hij blijft bij mij,
ik wil Hem ook niet laten gaan van mij.
Zijn arm zal me uit liefde met grote genegenheid
en de grootste tederheid omvatten;
Hij zal mijn bruidegom blijven,
ik beloof Hem mijn borst en hart.
Ik weet zeker dat hij van me houdt,
mijn hart houdt ook innig van hem
en zal hem voor eeuwig eren.
Wat zou me nu voor een vijand
verwonden met zo'n geluk?
U, Jezus, bent en blijft mijn vriend;
en wanneer ik angstig tot u bid;
Heer, help! laat me uw hulp zien.*

62. Aria (tenor)

*Nu mag u, trotse vijand, schrikken;
wat kunt u mij voor angst aanjagen?
Mijn beminde, mijn beschermer is hier met mij! U kunt
zich nog zo grimmig opstellen,
en me dreigen met totale vernietiging,
Maar kijk! mijn Heiland woont hier.*

63. Recitatief (sopraan, alt, tenor, bas)

*Wat voor verschrikking heeft de hel nu nog
wat voor kwaad kunnen wereld en zonde ons doen,
nu wij in Jezus' handen rusten?*

64. Koraal

*Nu bent u echt gewroken
op uw schare vijanden,
want Christus heeft gebroken
wat u zo tegenstond.
Dood, duivel, zonde en hel
zijn geheel verzwakt;
bij God is nu de schuilplaats
van de mensheid.*